

М. М. ПІНТОХА

аспірант кафедри публічного врядування
Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0009-0002-5539-9015

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ

У статті розглядаються пріоритети державної політики у банківській сфері та безпекові аспекти, пов'язані з ними. Стверджено, що в сучасних умовах існує нагальна потреба у вдосконаленні механізмів державної політики у банківській сфері саме з урахуванням безпекового аспекту, що включає розробку нових регуляторних стратегій, посилення фінансового моніторингу, впровадження сучасних технологій у сфері кібербезпеки та формування ефективної системи кризового реагування. Тому визначення пріоритетів державної політики у банківському секторі з точки зору безпеки є актуальним завданням, яке потребує комплексного аналізу та системного підходу.

Мета статті полягає в обґрунтуванні пріоритетів державної політики у банківській сфері з позиції безпекових аспектів.

В статті наголошено на тому, що з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну багато сфер зазнали незворотних змін у своїй діяльності, тому щоб гарантувати належний безпековий рівень, банки зосереджуються на зміцненні власної банківської безпеки. Проаналізовано основні показники банківського сектору України. Дано оцінку загроз для банківської сфери України в сучасних умовах, які здійснюють значний негативний вплив на банківську систему. Підкреслено, що усвідомлення внутрішніх та зовнішніх загроз дозволяє створити надійну систему забезпечення безпеки банку, спрямовану на ефективне виконання поставлених завдань, і при цьому система безпеки банку повинна перебувати у постійному розвитку та адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Обґрунтовано основні пріоритети державної політики у банківській сфері з безпекової позиції.

Результати дослідження показали, що державна політика у банківській сфері має бути орієнтована на забезпечення її стабільності та безпеки. Підсумовано, що стійкість банківської системи залежить від здатності банків оперативно реагувати на виклики, адаптувати свою діяльність до нових реалій та підтримувати фінансову інфраструктуру країни. Наголошено на тому, що врахування сучасних загроз і викликів дозволить підвищити довіру до фінансових установ та сприятиме зміцненню економічної безпеки країни.

Ключові слова: пріоритети, державна політика, банківська сфера, безпека, воєнний стан, банки.

М. М. PINTOKHA

Postgraduate Student at the Department of Public Administration
Institute of Administration, Public Administration and Professional Development
of Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0009-0002-5539-9015

PRIORITIES OF STATE POLICY IN THE BANKING SECTOR: SECURITY ASPECT

The article examines the priorities of state policy in the banking sector and the security aspects associated with them. It is argued that in modern conditions there is an urgent need to improve the mechanisms of state policy in the banking sector, taking into account the security aspect, which includes the development of new regulatory strategies, strengthening financial monitoring, introducing modern technologies in the field of cybersecurity and forming an effective crisis response system. Therefore, determining the priorities of state policy in the banking sector from the point of view of security is an urgent task that requires a comprehensive analysis and a systematic approach.

The purpose of the article is to substantiate the priorities of state policy in the banking sector from the point of view of security aspects.

The article emphasizes that with the beginning of the full-scale Russian invasion of Ukraine, many areas have undergone irreversible changes in their activities, therefore, in order to guarantee the proper level of security, banks are focusing on strengthening their own banking security. The main indicators of the banking sector of Ukraine are analyzed. The article provides an assessment of threats to the banking sector of Ukraine in modern conditions, which have a significant negative impact on the banking system. It is emphasized that awareness of internal and external threats allows creating a reliable system for ensuring bank security, aimed at effectively fulfilling the tasks set, and at the same time, the bank security system must be in constant development and adapt to changes in the external and internal environment. The main priorities of state policy in the banking sector from a security perspective are substantiated.

The results of the study showed that state policy in the banking sector should be focused on ensuring its stability and security. It is concluded that the stability of the banking system depends on the ability of banks to promptly respond

to challenges, adapt their activities to new realities and support the country's financial infrastructure. It is emphasized that taking into account modern threats and challenges will increase trust in financial institutions and contribute to strengthening the country's economic security.

Key words: *priorities, state policy, banking sector, security, martial law, banks.*

Постановка проблеми

У сучасних умовах глобалізації та зростаючих фінансових ризиків питання забезпечення безпеки банківської системи набуває критичного значення для стійкості національної економіки. Банківський сектор є стратегічно важливою складовою фінансової системи держави, а його стабільність безпосередньо впливає на економічне зростання, інвестиційний клімат та довіру громадян до фінансових інститутів. З одного боку, банки повинні відповідати викликам кіберзагроз, фінансового шахрайства та економічної нестабільності. З іншого боку, необхідно враховувати геополітичні фактори, що посилюють ризики зовнішнього втручання, санкційного тиску та макро-економічної турбулентності.

Незважаючи на численні заходи, що вживаються державними регуляторами, існує нагальна потреба у вдосконаленні механізмів державної політики у банківській сфері саме з урахуванням безпекового аспекту. Це включає розробку нових регуляторних стратегій, посилення фінансового моніторингу, впровадження сучасних технологій у сфері кібербезпеки та формування ефективної системи кризового реагування. Отже, визначення пріоритетів державної політики у банківському секторі з точки зору безпеки є актуальним завданням, яке потребує комплексного аналізу та системного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У науковій літературі існує значна кількість публікацій, присвячених особливостям функціонування банківського сектору. Зокрема, варто згадати таких дослідників як Еркес О. [1], Калита О. [1], Кириченко К. [4], Котік Б. [2], Крилова О. [4], Мирончук В. [3; 4], Мирошніченко Ю. [4], Прокопенко Н. [3], Смолінська С. [2], Сундук Т. [1], Тимошик Н. [4], Халімон Т. [5], Шепель І. [3] та багато інших.

Проте велика кількість статей, у яких вивчається проблематика функціонування банківського сектору, зокрема, в умовах дії воєнного стану в Україні, все ж не є свідченням вирішення проблеми оптимальності, достатності та якості публічного управління безпекою банківської сфери України, що вимагає глибоких наукових досліджень у даному напрямку. Зокрема, мова йде про потребу дослідження пріоритетів державної політики у сфері діяльності банків України з позиції безпекових аспектів.

Формулювання мети дослідження

Мета статті полягає в обґрунтуванні пріоритетів державної політики у банківській сфері з позиції безпекових аспектів.

Викладення основного матеріалу дослідження

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну багато сфер зазнали незворотних змін у своїй діяльності. Щоб гарантувати належний безпековий рівень, банки зосереджуються на зміцненні власної банківської безпеки.

Важливо відзначити, що банківський сектор показав високі результати функціонування протягом 2022 року, незважаючи на виклики воєнного часу. Детальніше дані щодо динаміки функціонування банківських установ в Україні протягом 2019–2022 рр. можна побачити в таблиці 1.

Інформація, представлена у таблиці 1, вказує на те, що в цілому, банківському сектору вдалося зберегти стабільні позиції на ринку, незважаючи на значні трансформації, викликані нестабільною ситуацією в країні, пандемічними тенденціями та активними воєнними діями. Враховуючи можливий довготривалий ефект воєнного стану, банківському сектору важливо розуміти, як ефективно діяти в майбутньому, враховуючи очевидні та потенційні ризики такого середовища.

У сучасних умовах ведення воєнних дій банківська система України зазнає значного впливу як внутрішніх, так і зовнішніх загроз, найпоширенішим з яких є ті, які здійснюють значний негативний вплив на банківську систему (рис. 1).

Поряд із тими, які вказані на рис. 1, найбільшою загрозою сьогодення є війна. Усвідомлення внутрішніх та зовнішніх загроз дозволяє створити надійну систему забезпечення безпеки банку, спрямовану на ефективне виконання поставлених завдань. При цьому система безпеки банку повинна перебувати у постійному розвитку та адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Це необхідно для підвищення конкурентоспроможності вітчизняного банківського сектора, стійкості та стабільності роботи якого визначають фінансову рівновагу в країні та забезпечують перехід до інноваційної моделі зростання національної економіки.

Отже, узагальнюючи сказане і враховуючи сучасний стан українського суспільства, спотворений війною, до ключових викликів у банківській сфері можна віднести:

1. Кіберзагрози та фінансове шахрайство. Зростання кількості хакерських атак, фішингових схем і незаконних фінансових операцій ставить під загрозу безпеку банківських установ. Основні типи кіберзагроз включають:

Таблиця 1

Основні показники банківського сектору України протягом 2019–2022 рр.

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. в % до 2019р.
Кількість діючих банків	75	73	71	67	89,3
Загальні балансові показники (млрд грн)					
Загальні активи	1 982	2 206	2 358	2 717	137,1
у т. ч. в іноземній валюті	718	746	679	819	114,1
Чисті активи	1 493	1 823	2 053	2 354	157,7
у т. ч. в іноземній валюті	492	585	583	731	14,6
Валові кредити суб'єктам господарювання	822	749	796	801	97,4
у т. ч. в іноземній валюті	381	332	292	281	73,8
Чисті кредити суб'єктам господарювання	415	432	540	529	127,5
Валові кредити фізичним особам	207	200	243	210	101,4
у т. ч. в іноземній валюті	38	31	21	13	34,2
Чисті кредити фізичним особам	143	149	200	134	93,7
Кошти суб'єктів господарювання	525	681	800	943	179,6
у т. ч. в іноземній валюті	191	233	233	317	166,0
Кошти фізичних осіб	552	682	727	934	169,2
у т. ч. в іноземній валюті	238	285	270	340	142,9
Фінансові результати (млрд. грн)					
Чисті процентні доходи	78.9	84.8	117.6	151.6	192,1
Чисті комісійні доходи	44.0	46.5	58.0	50.1	113,9
Відрахування в резерви	10.7	31.0	3.4	118.8	1110,3
Чистий прибуток/збиток	58.4	39.7	77.4	24.7	42,3

Джерело: [6].

- фішинг та соціальна інженерія. Шахраї використовують підроблені електронні листи, сайти та телефонні дзвінки для отримання конфіденційних даних клієнтів;
- зловмисне програмне забезпечення. Віруси, трояни та програми-вимагачі можуть паралізувати роботу банківських систем, вимагаючи викуп за розблокування доступу;
- DDoS-атаки. Хакери перевантажують сервери банків, унеможливаючи надання послуг клієнтам;
- злом внутрішніх систем. Недостатній рівень захисту внутрішніх мереж дозволяє зловмисникам отримати доступ до критично важливих фінансових даних.

Рис. 1. Загрози для банківської сфери України в сучасних умовах

Джерело: власні узагальнення

2. Макроекономічна нестабільність. Інфляційні процеси, коливання валютного курсу та боргові кризи можуть спричинити серйозні фінансові потрясіння. Основні фактори макроекономічної нестабільності в сучасних умовах:

- різкі зміни валютних курсів. Девальвація або ревальвація національної валюти може суттєво впливати на фінансові показники банків;

- інфляція. Високий рівень інфляції знижує купівельну спроможність населення та зменшує обсяги депозитів;
- банківські кризи. Недостатність ліквідності, паніка серед вкладників та проблеми з капіталізацією можуть спричинити банкрутство банківських установ.

3. Геополітичні ризики. Санкційний тиск, економічні блокади та міжнародні конфлікти безпосередньо впливають на діяльність банківських установ. Основні аспекти геополітичних викликів можна охарактеризувати наступним чином:

- санкції проти фінансових установ. Обмеження на міжнародні транзакції можуть ускладнити діяльність банків;
- політична нестабільність. Конфлікти та політичні зміни можуть призводити до посилення регуляторного контролю та обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків;
- торгова війна та економічні блокади. Обмеження на торгівлю та фінансові операції можуть призвести до значних фінансових втрат.

4. Регуляторні виклики. Постійне оновлення законодавства та посилення вимог щодо фінансового моніторингу вимагають від банків швидкої адаптації до нових умов. До регуляторних викликів можна віднести наступні:

- зміни у податковій політиці. Нові податки та збори можуть впливати на прибутковість банківської діяльності;

- посилення вимог до звітності. Регулятори впроваджують нові стандарти звітності, що ускладнює роботу банків;

- боротьба з відмиванням грошей. Збільшення контролю за фінансовими операціями потребує значних інвестицій у системи моніторингу та відповідності міжнародним нормам.

Для забезпечення стабільності банківської системи необхідно чітко визначення державних пріоритетів. Основні пріоритети державної політики в цій сфері включають ті, що показані в табл. 2.

Таблиця 2

Основні пріоритети державної політики у банківській сфері з безпекової позиції

Пріоритети	Їх характеристики
Посилення фінансового моніторингу та контролю	Регулятори повинні вдосконалювати механізми виявлення та запобігання незаконним фінансовим операціям, зокрема щодо відмивання коштів та фінансування тероризму
Розвиток кібербезпеки	Впровадження сучасних технологій захисту інформації, підвищення рівня цифрової грамотності працівників банківського сектору та створення спеціалізованих центрів реагування на кіберзагрози
Підвищення стійкості банків до економічних шоків	Створення механізмів швидкого реагування на фінансові кризи, посилення вимог до капіталізації банків та диверсифікація їхніх активів
Міжнародна співпраця	Взаємодія з міжнародними фінансовими інституціями, обмін досвідом у сфері регулювання банківського сектору та впровадження міжнародних стандартів безпеки

Джерело: власні узагальнення.

Для ефективного впровадження державної політики у банківській сфері необхідні такі заходи:

- посилення контролю за діяльністю банків через незалежні аудитори та державні органи;
- створення механізмів підтримки фінансових установ у разі кризових ситуацій;
- інвестиції у новітні технології для підвищення безпеки банківських операцій;
- посилення санкцій за порушення у фінансовій сфері та вдосконалення механізмів їхнього розслідування.

Отже, державна політика у банківській сфері має бути орієнтована на забезпечення її стабільності та безпеки. Врахування сучасних загроз і викликів дозволить підвищити довіру до фінансових установ та сприятиме зміцненню економічної безпеки країни.

Висновки

Отже, пріоритети державної політики у банківській сфері набули особливої значущості для забезпечення фінансової безпеки держави. Державні банки відіграють ключову роль у підтримці економічної стабільності та захисті прав громадян, забезпечуючи безперервність банківських послуг, кредитування стратегічно важливих секторів економіки та соціальну підтримку населення. Окрім цього, банківські установи активно працюють над впровадженням нових стандартів безпеки, включаючи фізичну безпеку працівників та клієнтів, а також захист інформаційних і технологічних систем.

Стійкість банківської системи залежить від здатності банків оперативного реагувати на виклики, адаптувати свою діяльність до нових реалій та підтримувати фінансову інфраструктуру країни. Успішна реалізація стратегічних цілей банків не тільки сприяє короткостроковій стабілізації, але й створює основу для майбутнього економічного відновлення в повоєнний період.

Список використаної літератури

1. Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. *Scientia·Fructuosa* (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету), 2022, 144(4), С. 122–133.
2. Котік Б. С., Смолінська С. Д. Функціонування банківського сектору України в період воєнного стану. *Молодий вчений*, № 10(122), 2023. С. 213–217. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-42>
3. Прокопенко Н. С., Мирончук В. М., Шепель І. В. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. Випуск 41. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497> (дата звернення: 25. 09.2024).
4. Тимошик Н., Крилова О., Мирошниченко Ю., Кириченко К., Мирончук В. Дилеми та шляхи вирішення функціонування банківської системи України в умовах воєнного стану. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2022, 5(46), 40–53. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.46.2022.3905> (дата звернення: 25. 09.2024).
5. Халімон Т. М. Принципи (засади) організації та здійснення банківської діяльності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 4(25). Т 3. С. 231–239.
6. Огляд банківського сектору. Лютий 2023. URL: chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjcgclclefindmkaj/https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4 (дата звернення: 14.02.2025).

References

1. Erkes O., Kalyta O., Sunduk T. (2022). Bankivs'ka systema Ukrainy v umovakh viyny [The banking system of Ukraine in the conditions of war]. *Scientia·Fructuosa (Visnyk Kyivskoho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu)*. no. 144(4), pp. 122–133.
2. Kotik B. S., Smolins'ka S. D. (2023). Funktsionuvannya bankivs'koho sektoru Ukrainy v period voyennoho stanu [The functioning of the banking sector of Ukraine during the period of martial law]. *Molodyy vchenyy*, no. № 10(122). pp. 213–217. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-42>
3. Prokopenko N. S., Myronchuk V. M., Shepel' I. V. (2022). Pryntsypy funktsionuvannya bankivs'koyi systemy Ukrainy v umovakh viyny [The principles of functioning of the banking system of Ukraine in the conditions of war]. *Ekonomika ta suspil'stvo*. Vypusk 41. Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497>
4. Tymoshyk N., Krylova O., Myroshnychenko YU., Kyrychenko K., Myronchuk V. (2022). Dylemy ta shlyakhy vyrishennya funktsionuvannya bankivs'koyi systemy Ukrainy v umovakh voyennoho stanu [Dilemmas and ways to solve the functioning of the banking system of Ukraine in the conditions of martial law]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 5(46), pp. 40–53. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.46.2022.3905>
5. Khalimon T. M. (2018). Pryntsypy (zasady) orhanizatsiyi ta zdiysnennya bankivs'koyi diyal'nosti [Principles (fundamentals) of the organization and implementation of banking activities]. *Prykarpat's'kyi yurydychnyy visnyk*. Vyp. 4(25). T. 3. pp. 231–239.
6. Ohlyad bankivs'koho sektoru [Banking Sector Review]. Lyuty 2023. Retrieved from: chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjcgclclefindmkaj/https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4